

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2012
MASTER I ÖVERSÄTTNING
Specialisering i Engelska

Kodväxling som spelar roll

- Kod och karaktärisering i översättningen av
A Confederacy of Dunces

Författare:

Josefine Rosén

jo_roseen@hotmail.com

Handledare:

Lisa Christensen

Sammandrag

I den här uppsatsen studeras överföringen av litterär kodväxling mellan *A Confederacy of Dunces* och översättningen *Dumskallarnas Sammansvärjning*. Tre karaktärs personliga koder och sättet dessa markeras på analyseras, och kodframställningens roll för karaktäriseringen diskuteras. I analysen framkommer att källtextförfattaren markerar karaktärernas koder till stor del på morfosyntaktisk och grafisk nivå, medan översättaren använder färre morfosyntaktiska markörer och istället kompenserar genom att använda fler markörer på grafisk nivå. Slutligen konstateras att översättarens valda strategier att ligga nära källtexten och att kompensera överlag har bevarat karaktäriseringen och därmed ger måltextens läsare en likartad upplevelse av karaktärerna som läsare av originalet.

Nyckelord: litterär översättning, litterär kodväxling, kod, idiolekt, kodmarkör, kompensation

Engelsk titel: *The role of code switching – Code and characterisation in the translation of "A Confederacy of Dunces"*

Innehållsförteckning

Sammandrag	2
1 Inledning.....	4
2 Material	4
3 Bakgrund	5
3.1 Vad är kod?.....	6
3.2 Kodväxling	7
3.2.1 Kodväxling i skönlitteratur	7
3.2.2 Sätt att markera kodväxling	8
3.3 Kodväxling ur ett översättningsperspektiv	9
3.3.1 Normalisering och kompensation	10
3.3.2 Ekvivalenter och manipulationer	10
3.3.3 Tre översättningsstrategier.....	11
4 Beskrivning av undersökningen.....	11
4.1 Begrepp.....	12
4.2 Val av karaktärer	13
4.3 Metod.....	14
5 Analys.....	15
5.1 Burma Jones	15
5.1.1 Burma Jones i KT	15
5.1.2 Burma Jones i MT.....	18
5.2 Mrs. Reilly.....	21
5.2.1 Mrs. Reilly i KT	21
5.2.2 Mrs. Reilly i MT	22
5.3 Ignatius	24
5.3.1 Ignatius i KT	24
5.3.2 Ignatius i MT	25
6 Diskussion	27
7 Sammanfattning.....	29
Källförteckning	
BILAGA	

1 Inledning

Sättet man talar på är en del av identiteten. Detta gäller även fiktiva karaktärer. En författare kan i ett litterärt verk använda sig av litterär kodväxling för att skapa en kontrast mellan neutrala beskrivningar och fiktiva karaktärers egna röster. Inom översättningsteorin har man studerat hur dessa personliga uttryckssätt, främst i form av dialekter, kan översättas från ett språk till ett annat. Jag vill gå ett steg längre och studera hur karaktäriseringen av karaktärer i ett litterärt verk kan påverkas när deras personliga uttryckssätt, deras koder, överförs från originalspråk till målspråk.

Jag har valt att studera den engelskspråkiga romanen *A Confederacy of Dunces* av John Kennedy Toole och den svenska översättningen *Dumskallarnas Sammansvärjning*. Jag tittar närmare på tre karaktärer och deras personliga koder och hur dessa koder markeras i texten. Frågeställningar jag arbetade med under arbetets gång var om upplevelsen av ett litterärt verk kan påverkas när kodväxlingen överförs mellan två språk, och om översättningens läsare kan få samma intryck av karaktärerna som originaltextens läsare.

2 Material

För min undersökning av litterär kodväxling valde jag att titta närmare på romanen *A Confederacy of Dunces* (framöver kallad KT), skriven av John Kennedy Toole, och dess svenska översättning *Dumskallarnas Sammansvärjning* (framöver kallad MT). *A Confederacy of Dunces* gavs ut 1980, 11 år efter författarens död. Hans mor försökte under lång tid övertala en förläggare att ta en titt på manuset som när han gav med sig blev positivt överraskad och såg till att boken publicerades. Ett år senare, 1981, tillägnades Toole postumt Pulitzer-priset (*A Confederacy of Dunces*). Sedan dess har boken vuxit från kultbok till ett ”canonical work of southern literature” (*Wikipedia – A Confederacy of Dunces*). Utöver *A Confederacy of Dunces* författade Toole bara en ytterligare roman, *The Neon Bible*, som han skrev under tonåren och som gavs ut 1989.

John Kennedy Toole tillbringade många år i college innan han värvades till armén 1961. Därefter återvände han hem till New Orleans för att bo hos sina föräldrar och undervisa på Dominican College. Denna bakgrund och hans erfarenheter av bland annat the French

Quarter, gatumatsförsäljning och byxtillverkning bildade grunden för många av bokens karaktärer och situationer (*LitLovers*, Internet).

Romanen har ett brett och färgrikt persongalleri och många av karaktärerna utmärker sig genom att ha ett eget sätt att uttrycka sig på. Det finns med andra ord många fall av kodväxling i romanen som gör den relevant att undersöka. Romanen är en tragikomed och utspelar sig i tidigt 60-tal i New Orleans. Huvudhandlingen och de många bihandlingarna rör sig kring och är kopplade till huvudkaraktären, som den amerikanske internetsidan *LitLovers* sammanfattar på följande vis:

(1)

Ignatius J. Reilly is a flatulent frustrated scholar deeply learned in Medieval philosophy and American junk food, a brainy mammoth misfit imprisoned in a trashy world of Greyhound Buses and Doris Day movies. He is in violent revolt against the entire modern age. (*LitLovers*)

Den late 30-årige Ignatius J Reilly har lång universitetsutbildning och en medeltida filosofers inställning till världen, och under bokens gång tvingas han att skaffa arbete för första gången i sitt liv för att betala de skador hans mor orsakar när hon krockar i ett försök att undfly den polis som försökt arresteras Ignatius som ”misstänkt person”.

Boken gavs ut på svenska 1982 översatt av Einar Heckscher. Heckscher själv har sagt att det var med succén med *Dumskallarnas sammansvärjning* som han blev etablerad som översättare (Einar Heckscher – rebell i översättarvärlden, Internet). Den första bok han översatte var *Junkie* av William S. Burroughs (Einar Heckscher – rebell i översättarvärlden, Internet) och han har sedan dess översatt bland annat Jack Kerouac, Irvine Welsh och Joseph Conrad (LIBRIS, Internet). Heckscher har dessutom skrivit *Amerikanskt Slanglexikon* som gavs ut 1997. År 2003 belönades han med Stiftelsen Natur och Kulturs översättarpris, som delas ut till ”personer som har gjort förtjänstfulla översättningar till eller från svenska språket” (Översättarlexikon, Internet).

3 Bakgrund

I det här kapitlet tänker jag gå igenom bakgrunden för undersökningen. Jag kommer att ta upp olika typer av koder och olika definitioner av kodväxling. Därefter tänker jag titta närmare på litterär kodväxling och hur denna kan uttryckas genom kodmarkörer. Till slut tar jag upp några övergripande problem och strategier gällande översättning av koder och kodväxling.

3.1 Vad är kod?

Språkvetare använder termen ”kod” för att tala om språk. Denna term uppmärksammar språkets grundläggande egenskap som en uppsättning olika konstruktioner och ljud som fungerar för kommunikation eftersom de accepterats av en språkgemenskap (Widmark 1996:46). Man skulle kunna säga att termen kod betecknar en uppsättning normer som skapats av en språkgemenskap (Einarsson 2004:38). Termen kod behöver inte beteckna ett nationalspråk eller officiellt standardspråk utan kan också beteckna en dialekt, en sociolekt, jargongen hos en särskild ungdomsgrupp eller yrkeskategori eller en persons egen personliga kod.

Två exempel på kodtyper som kan ha stort inflytande på en persons sätt att uttrycka sig är dialekter och sociolekter. Dialekter ses generellt som språkvarieteter knutna till geografiska regioner medan sociolekter är språkvarieteter knutna till vissa sociala grupperingar (Einarsson 2004:146). Gränsen mellan dialekt och sociolekt är ganska oskarp och de båda företeelserna griper ofta in i varandra (Einarsson 2004:146, Norrby & Håkansson 2010:56, Andersson 2004:66). Även om dialekter är främst geografiska så har de en social dimension som märks i att själva användningen av dialekt ofta kan vara klasskiljande. Ju mer utpräglat dialektalt en talare uttrycker sig, ju längre ner på sociala skalan befinner sig troligen talaren, och ju mindre dialektalt och ju mer standardspråkligt en talare uttrycker sig, ju högre upp på den sociala skalan befinner sig troligen talaren (Einarsson 2004:146–147). Sociolekter är språkvarianter som knyter an till att samhället är socialt stratifierat vilket innebär att människor är indelade i hierarkiskt ordnade grupper och att det finns en tyst överenskommelse om skillnaderna och ordningen mellan dessa grupper (Norrby & Håkansson 2010:91). Det finns ofta ett element av prestige i de sociolekter som talas av grupper med hög social status. Talar man exempelvis om ett visst språkdrag som ”fult” rör det sig ofta om ett språkdrag som är vanligare bland lägre socialgrupper (Andersson 2004:66). Det är förstås viktigt att påpeka att högre socialgrupper på inget sätt har ett bättre språkbruk utan enbart att det anses som finare (Andersson 2004:68). Man skulle kunna säga att sociolekterna ofta följer en vertikal dimension från ”högt” till ”lågt”, medan dialekterna å andra sidan följer en horisontell dimension som mest pekar ut geografisk utbredning (Norrby & Håkansson 2010:91).

Den geografiska språkbakgrunden (dialekten) och den sociala språkbakgrunden (sociolekten) sätter båda sina spår i en persons idiolekt. En individs sätt att tala kan säga oss mycket om

individens själv, såsom regional och social bakgrund, men också utbildning, kön, ålder och verksamhet (Einarsson 2004:135). Genom vårt sätt att tala signalerar vi, medvetet men ofta omedvetet, vilken eller vilka språkgemenskaper och sociala gemenskaper vi tillhör (Norrby & Håkansson 2010:31). Individens idiolekt, den personliga koden, är därför en viktig markör av dennes identitet.

3.2 Kodväxling

När en person växlar mellan två eller flera koder i samma samtal brukar man säga att personen kodväxlar (Park 2004). Om en person exempelvis väljer att skjuta in ett uttryck på engelska i sin svenska mening har personen kodväxlat. Men när en författare i ett skönlitterärt verk växlar mellan olika koder inom verket kan detta också kallas för kodväxling (Widmark 1996:46). Exempelvis kan relationen vara skriven på det skriftliga standardspråket medan olika karaktärers dialog skrivs på en kod som avviker från standardkoden. Det är denna typ av litterär kodväxling jag kommer att titta närmare på i den här uppsatsen. Kodväxlingen kan ske i direkt anföring där en karaktär talar på ett särskilt sätt, i täckt anföring där en karaktärs sätt att uttrycka sig syns i form av tankar eller liknande, eller i relationen där berättarrösten använder en särskild kod.

3.2.1 Kodväxling i skönlitteratur

I ett skönlitterärt verk kan kodväxling förekomma genom att olika karaktärer ges sina egna personliga röster eller koder (Lilius 2001:61–69). Kodväxlingen kan vara en viktig del av karaktäriseringen av ett verks karaktärer i och med att författaren kan antyda sociala och språkliga gemenskaper, dialektalt och sociolektalt tal eller utbildningsnivå (Englund Dimitrova 2001:11, Widmark 1996:47, Widmark 2000:119).

Den ryska språkvetaren Bakhtin talar om att flerspråkighet (vilket kodväxling kan vara en aspekt av) är särskilt relevant i skönlitteratur som är komisk eller parodisk (1981:301–302). Det är gränsländan där olika koder, uttryckssätt och tankesystem möts som Bakhtin anser är oerhört viktiga för den humoristiska stilen. Flerspråkigheten i ett humoristiskt verk är en viktig aspekt av dess stil, och skulle man förlora flerspråkigheten skulle också en stor del av humorn gå förlorad (Bakhtin 1981:308–309). *A Confederacy of Dunces* är ett exempel på ett tragikomiskt verk med ett stort mått av flerspråkighet, i form av kodväxling.

3.2.2 Sätt att markera kodväxling

En författare kan kodväxla i ett litterärt verk genom att använda olika drag som ”avviker” eller kontrasterar mot den skriftliga standardkoden. Dessa drag kan ses som kodmarkörer och kan vara av olika slag. Kodmarkörer kan vara lexikala i form av ord, jargong eller idiom som är specifika för vissa områden, grupper eller gemenskaper. Markören *påg* istället för *pojke* skulle exempelvis kunna signalera att karaktären har ett visst regionalt ursprung. Kodmarkörer kan också vara olika brott mot syntaktiska regler och normer eller någon form av avvikande stavning (Englund Dimitrova 2001:13, Walpole 1974:192, Widmark 1996:49–51).

Ofta är det ett slags talat språk som författaren försöker att illustrera med hjälp av olika kodmarkörer. Det är sällan en helt realistisk återgivning av talat språk som eftersträvas. Istället försöker författaren ge en illusion eller ett intryck av talat språk genom att använda ett urval av markörer som är typiska för just talspråk (Englund Dimitrova 1997:51, Englund Dimitrova 2001:13, Widmark 2000:121–123). Inte sällan använder en författare avvikande eller kontrasterande former på ett litet antal nyckelord för att antyda för läsaren att en karaktär uttrycker alla sina ord och meningar på ett särskilt sätt (Walpole 1974:196). Kodväxling kan med andra ord förekomma hos enstaka ord eller på menings- och textnivå beroende på hur författaren valt att skildra sina karaktärens koder, antingen genom antydningar på få nyckelord eller genom mer genomgående markeringar. Men frekventa kodmarkörer kan göra texten svårare att ta till sig för läsaren som måste navigera mellan avvikande former och ord. Författaren tvingas inte sällan att balansera mellan att troget återge en kod och att se till så att texten fortfarande är förståelig för läsaren (Widmark 1996:47).

En typ av kodmarkör på stavningsnivå är så kallad *eye dialect*. Termen betecknar olika typer av ”felstavningar” menade att illustrera uttalet av ord (*Britannica Encyclopedia Online*). *Eye dialect* är stavning som avviker från skriftnormen men som illustrerar norm-uttalet i talspråket (Englund Dimitrova 1997:52, Määttä 2004: 320), exempelvis *sez* för *says* eller *mej* för *me*. En annan kodmarkör på stavningsnivå är så kallad *colloquial spelling*. Detta är en stavning som kan accepteras i informellt skriftspråk (Sannholm 2008:6). Exempelvis är *nån* för *någon* en *colloquial spelling*, medan *å* för *och* är *eye dialect*. Översättaren och språkvetaren Brett påpekar dock att termen *eye dialect* har börjat få en bredare betydelse och har börjat innefatta alla avvikande stavningar som illustrerar någon form av uttal (2009:49).

Läsare är vana att se litterär dialog och text skriven med stavning som följer normen och därför kan dialog som speglar faktiskt uttal uppfattas negativt (Walpole 1974:191). Det är med andra ord inte ovanligt att användningen av eye dialect och liknande stavningsmarkörer kan göra att karaktärer uppfattas som obildade eller liknande (Brett 2009:49, *Britannica Encyclopedia Online*). Walpole menar att eye dialect kan skapa en paradox i och med att den avvikande stavningen som visar faktiskt uttal karaktäriserar brist på utbildning medan den korrekta stavningen som inte skildrar uttalet ses som det normala (1974:193). Samtidigt som eye dialect kan signalera brist på bildning kan det ibland ge en komisk effekt (*Britannica Encyclopedia Online*). Den tyska översättaren Berthele menar generellt att avvikande kod, såsom eye dialect, kan framställa talaren som ”different”, annorlunda, eller som ”deficient”, obildad (Berthele 2000:592). Detta är ännu en balansgång i gestaltningen av talad kod.

Men Brett menar att eye dialect-stavning inte behöver vara humoristisk på bekostnad av talaren. Den kan snarare fungera som en enkel hänvisning till att talaren har en viss brytning, dialekt eller ett visst uttal (Brett 2009:49). Samtidigt kan eye dialect användas i en kontext där läsaren har samma dialekt som eye dialect-stavningarna försöker markera. Läsaren kan då känna igen sig och eventuellt få en fördjupad uppskattning av sin språkliga identitet (Brett 2009:50).

3.3 Kodväxling ur ett översättningsperspektiv

När en författare använder kodväxling för att beskriva karaktärer och deras geografiska, språkliga och sociala bakgrund och kretsar innebär detta problem för översättaren eftersom man måste besluta sig för hur kodväxlingen ska överföras. Om översättaren träffar fel översättningsval kan karaktärernas dialekt, sociolekt och därmed identitet förvrängas eller förloras (Azavedo 1998:42).

Det finns tre generella strategier för att översätta olika koder. Dels kan man normalisera all avvikande kod och översätta med standardspråk, dels kan man försöka hitta en motsvarande kod i målspråket och dels kan man manipulera standardspråket för att illustrera olika språkvarianter (Morini 2006:129). Enligt den italienske översättaren Morini är de två sista metoderna de mest effektiva, men det är samtidigt svårt att få till ett lyckat resultat.

3.3.1 Normalisering och kompensation

Det är inte ovanligt att översättare normaliserar och standardiserar när de översätter (Englund Dimitrova 1997:62, Morini 2006:124). Översättningsteoretikern Toury talar om ”the law of growing standardisation” och menar att översättare tenderar att ersätta källtextens uttryck med mer simplifierade uttryck (1995:269). Englund Dimitrova har skrivit om hur översättningar av dialekt (och troligen annan typ av kodväxling) tenderar att röra sig från en specifik kod till mer generell kod, enligt modellen nedan (2001:14).

Kod med specifikt regionalt ursprung	Kod med allmänt regionalt ursprung	Kod med socialt ursprung	Markerat talspråk	Neutralt språk	Markerat skriftspråk
--------------------------------------	------------------------------------	--------------------------	-------------------	----------------	----------------------

Tabell 1 – Skalan från specifikt regionalt till markerat skriftspråk

Om en karaktär exempelvis använder sig av en kod med specifikt regionalt ursprung (en specifik dialekt) i originaltexten, generaliseras ofta en sådan kod i översättningen till en kod som har ett mer allmänt regionalt ursprung, såsom exempelvis en lite ”lantligt” kod. Och skulle en karaktär i originaltexten använda en särskild social kod (en specifik sociolekt), generaliseras ofta en sådan kod till enbart ett markerat talspråk i översättningen. Överlag finns det alltså enligt Englund Dimitrova en tendens att göra olika koder mindre specifika i översättning genom normalisering och generalisering.

När översättare normaliserar kodväxling i sin översättning innehåller måltexten generellt färre kodmarkörer än källtexten. Dessutom är det främst bland lexikala markörer som källtextens och måltextens markörer överlappar (Englund Dimitrova 2001:14). När man normaliserar kodväxling görs måltexten mer lättillgänglig för läsaren, men man kan förlora mycket av den effekt som originalförfattaren försökt uppnå (Morini 2006:135, Azavedo 1998:42). Ett sätt att ta igen för sådant som går förlorat är att använda sig av olika kompenseringsmetoder (Toury 1995:272–274). Exempelvis kan översättaren använda fler kodmarkörer av ett visst slag för att kompensera för förlusten av en annan typ av markörer.

3.3.2 Ekvivalenter och manipulationer

Förutom normalisering kan översättare försöka att översätta en viss kod i måltexten med en mer eller mindre motsvarande kod i målspråket, särskilt för dialekter och sociolekter. En översättare kan exempelvis välja att översätta en förortssociolekt i källtexten med en liknande förortssociolekt från målspråket. Men det är ofta svårt att hitta en bra motsvarande kod i

målspråket. Dialekter, sociolekter och liknande har många sociala och kulturella konnotationer som gör att det sällan finns direkta ekvivalenter mellan olika språks koder och språkvarianter (Azavedo 1998:28). Översätter man en kod i källtexten med en specifik kod från målspråket kan man dessutom riskera att förlora eventuella regionala eller sociala anknytningar hos källkoden och i värsta fall kan man skapa helt nya och felvisande anknytningar (Ingo 2007:254).

En annan metod för översättning av kod är att manipulera målspråkets standardkod, exempelvis genom stavning eller syntax, för att skapa en ”ny” motsvarighet till källtextens kod. Genom denna typ av manipulation har översättaren ett bättre verktyg för att försöka fånga originaltextens kod (Azavedo 1998:31). Men om översättaren tolkar originalkodens sociolingvistiska konnotationer och funktioner fel kan hela kodväxlingen representeras felaktigt i översättningen (Azavedo 1998:42, Berthele 2000:603).

3.3.3 Tre översättningsstrategier

Sammanfattningsvis kan översättare alltså välja att översätta en särskild kod i originaltexten, som på något sätt markerats som avvikande eller som kontrast till standardspråket, på tre sätt. Översättaren kan välja att inte överföra kodmarkörerna och normalisera koden till standardspråk, men riskerar då att förlora i stil och effekt. Översättaren kan också välja att hitta en motsvarande kod i målspråket och använda kodmarkörer som illustrerar denna kod, men riskerar då istället att förlora anknytningarna till region, grupp eller liknande hos originalkoden. Eller så kan översättaren välja att försöka skildra källtextens kod genom att manipulera målspråket, med risken att originalkoden feltolkas och felrepresenteras. Ofta måste översättaren använda aspekter av alla tre metoderna och normalisera en del kodmarkörer, använda motsvarigheter för andra och eventuellt skapa helt nya typer av kodmarkörer för att fånga något hos originalkoden som målspråkets befintliga koder inte kan illustrera.

4 Beskrivning av undersökningen

I det här kapitlet tänker jag förklara närmare vilka begrepp och kategoriseringar jag tänker använda mig av i min analys. Jag går också igenom hur jag tänkt genomföra min analys och hur jag valt de exempel och textstycken som jag tänker analysera och diskutera.

4.1 Begrepp

I den här uppsatsen tittar jag närmare på *litterär kodväxling*. Det vill säga sådan kodväxling som sker när en författare växlar mellan ett visst sätt att uttrycka sig i exempelvis relationen och ett annat sätt att uttrycka sig i exempelvis indirekt eller direkt anföring (dialog). Jag tittar närmare på sådan kodväxling som sker mellan *standardkoden* och specifika karaktärens personliga *kod*. Jag använder här uttrycket *standardkod* för den skrivna, kodifierade och accepterade språkformen (Englund Dimitrova 2001:10) medan jag har valt att i min analys använda termen *kod* för att beteckna individuella personers idiolekt, det vill säga deras egna personliga sätt att uttrycka sig. Jag har valt att inte beskriva karaktärernas koder som dialekt eller sociolekt då det som sagt kan vara svårt att avgöra var dialekt övergår i sociolekt.

Som del av en persons kod räknar jag de drag som på något vis avviker från standardkoden. Jag jämför karaktärernas koder med en tänkt standardkod, det vill säga ett neutralt och grammatiskt korrekt språk som man kan tänkas se i neutral litterär text. I exempel (2) och (3) nedan jämförs en bit av en av karaktärernas dialog ur KT och MT jämsides med denna typ av tänkt standardkod:

(2)

“Yeah, and they’s plenty color boy turnin vagran, too, when they see what kinda wage
“Yeah, and there’s plenty of colored boys turning vagrant, too, when they see what kind of wage

peoples offerin. Sometime I think if you color, it better to be a vagran.”
people offer. Sometimes I think if you’re colored, it’s better to be a vagrant.”
(KT 62)

(3)

“Visst, å de e masser me färgade killar som går på luffen också, närom ser vare e för pröjs
“Visst, och det är massor med färgade killar som går på luffen också, när de ser vad det är för pröjs

folk vill gerom. Iblann tror ja de e bättre å gå på luffen ifall man e svart.”
folk vill ge dom. Ibland tror jag att det är bättre att gå på luffen ifall man är svart.”
(MT 78)

De stavningar, ord och konstruktioner som kan tänkas ha mer korrekta eller neutrala former plockas ut som *kodmarkörer*. Jag har så långt det har gått försökt dela upp dessa markörer i tre kategorier som speglar olika nivåer av språket. Dels talar jag om *lexikala markörer* som rör innehållsord och som markerar jargong eller ordförråd, dels talar jag om *grafiska markörer* som rör stavning (generellt med syfte att markera ett visst uttal) och dels *morfosyntaktiska markörer* som rör böjning, formord och syntax. Lexikala markörer är ofta enkla att urskilja, även om mitt val att skilja mellan innehållsord som lexikala markörer och formord som morfosyntaktiska markörer givetvis kan diskuteras. Gränsen mellan de grafiska

och morfosyntaktiska markörerna har ibland varit något mer flytande. En markör som syns grafiskt kan ibland påverka såväl stavning som syntax. En problematisk gränsdragning har exempelvis varit verbmorfologiska markörer, som jag har valt att i de flesta fall räkna som grafiska då de markerar ett visst uttal snarare än en avvikande syntax. I min analys har jag dragit gränserna där jag har kunnat, men ett par typer av kodmarkörer har alltså hamnat någonstans mitt i spektrat grafik-morfosyntax.

4.2 Val av karaktärer

För min analys har jag valt att titta närmare på koden hos tre av bokens karaktärer. Jag valde Burma Jones som har den mest ”extrema” koden med mest avvikande stavning, lexikon och morfosyntax. Jag valde därtill Mrs. Reilly. Hennes kod delar drag med flera karaktärer och hon utgör därför en bra representant för den ”typiska” koden som används i boken. Därtill valde jag Ignatius J. Reilly som har en närmast överkorrekt kod och därmed utgör en stark kontrast till de flesta av karaktärerna i boken. Dessa tre karaktärer ger ett spektrum från extremt avvikande till extremt korrekt, från väldigt markerat talspråk till väldigt markerat skriftspråk (jämför med Englund Dimitrovas skala i Tabell 1).

Burma Jones är en ung afroamerikansk man med en extrem kod med olika söderamerikanskt dialektala drag såsom –in-uttal av –ing-ändelser. Han är också något av en afroamerikansk karikatyr i sitt lexikon. Han talar om personer som *cats* och *mothers* och om andra afroamerikaner som *po color peoples*. Jones försöker inte att hålla tillbaka, utan talar med sin avvikande kod till synes utan att skämmas. Likt många andra karaktärer i boken är han lågutbildad och han nämner i boken att han inte gått på college (KT 253). Men han har också ambitioner, flera gånger nämner han att han vill komma någonstans, att han vill ha ”a air condition, some color TV, sit aroun drinkin somethin better than beer” (KT 114).

Mrs. Reilly är en kvinna i pensionsåldern och mor till Ignatius J. Reilly. Hon kommer från en fattig familj, fick aldrig någon längre utbildning och lever på en liten pension, förhållanden hon och sonen beklagar sig över vid ett flertal tillfällen.

(4)

“It’s unfortunate that you couldn’t complete your education.”

“Poppa was very poor.” (KT 54)

Mrs. Reillys kod avviker en hel del från standarden i stavning och i grammatik. En del av dragen i hennes kod verkar dialektala, medan andra snarast kan tänkas karaktärisera hennes låga utbildning och sociala klass.

Ignatius J. Reilly å andra sidan är högutbildad, med åtta år på college (KT 19). Hans ideologiska rättesnöre är den medeltida filosofen Boëthius vilket syns i hans kod, särskilt i hans lexikon, då Ignatius inte är främmande för att använda latinska eller på annat vis arkaiska ord. Ignatius kod är närmast hyperkorrekt och mycket högtravande, ett uttryck för hans förakt för den moderna världen.

(5)

”Do you think that I have a problem?” Ignatius bellowed. ”The only problem that those people have anyway is that they don’t like new cars and hairspray. That’s why they are put away. They make the other members of society fearful. Every asylum in this nation is filled with poor souls who simply cannot stand lanolin, cellophane, plastic, television, and subdivisions.” (KT 263)

4.3 Metod

För att undersöka hur kodväxling markeras och överförs i översättning och hur sådan överföring kan påverka upplevelsen av ett litterärt verk har jag kvalitativt analyserat ett begränsat urval av materialet. Texturvalet och de funna kodmarkörerna kan ses i sin helhet i Bilaga A. Jag har analyserat cirka 250 ord dialog från källtext och målttext från tre olika karaktärer (Burma Jones, Mrs. Reilly och Ignatius J. Reilly), totalt runt 1500 ord. Antalet analyserade ord per karaktär redovisas i Tabell 2.

Karaktär	Ord i KT	Ord i MT
Burma Jones	259	283
Mrs. Reilly	255	279
Ignatius J. Reilly	233	246

Tabell 2 – Antal analyserade ord per karaktär per text

Textpartierna består alla av fler ord i MT än i KT. Detta kan eventuellt bero på en generell tendens att svenska översättningar består av fler ord än engelskspråkiga källtexter, samt på att karaktärerna Burma Jones och Mrs. Reilly i KT tappar många ord i syntaxen som inte tappas i KT.

För varje karaktär undersöker jag hur koden markeras genom att plocka ut och kategorisera de kodmarkörer som författaren eller översättaren använt. Med ett listmaterial över vilka kodmarkörer som förekommer kan jag undersöka frekvenser och tendenser och utifrån detta försöka tolka hur kodväxlingen påverkar karaktäriseringen. Det sista steget blir sedan att jämföra hur författarens och översättarens kodväxlings- och översättningsstrategier eventuellt påverkat läsoplevelsen.

5 Analys

Jag kommer i det här kapitlet att gå igenom och analysera koden och kodmarkörerna hos mina tre valda karaktärer. Jag analyserar en karaktär i taget och tittar först på hur deras kod markeras i källtexten och därefter på hur den markeras i måltexten. Jag kommer att lista de kodmarkörer jag hittat. Därtill försöker jag hitta olika mönster och även försöka tolka hur karaktärernas kod kan påverka karaktäriseringen av dem. Samtidigt försöker jag också jämföra hur kodframställningen eventuellt skiljer sig mellan KT och MT och vilka konsekvenser detta kan få.

5.1 Burma Jones

Karaktären Burma Jones har en av de mest markerade koderna i boken, såväl i KT som MT. Hans kod avviker från standardspråket i uttal, lexikon och även syntax.

5.1.1 Burma Jones i KT

Av de 254 ord av Burma Jones dialog i källtexten som analyserats hittades ett flertal (15) lexikala markörer (fler än hos Mrs. Reilly och Ignatius). Burma Jones kod innehåller också väldigt många morfosyntaktiska markörer (31), men den största gruppen av markörer var de grafiska markörerna (57) (även om det som sagt kan vara svårt att avgöra var gränsen går mellan de morfosyntaktiska och de grafiska markörerna). Markörerna listas nedan.

LEXIKALA MARKÖRER (15)

Utrop: whoa! (2); hey!; man (som påhäng); ooo-woo/moo-wee!. Svordomar: ass; crap; mean motherfucker; shit!. Slang/Vardagliga former: mother (person) (2); Angola (jail); cat (person); color boys; something crooker

GRAFISKA MARKÖRER (57)

-in för -ing (19)

somethin – something (4); draggin – dragging (2); payin – paying (2); bein – being; drinkin – drinking; findin – finding; getting – getting; goin – going; grabbin – grabbing; offerin – offering; operatin – operating; screamin – screaming; standin – standing; turnin – turning; workin – working

Andra bortfall av finalt -g (1)

wron – wrong

Bortfall av finalt -s (5)

Substantiv: boy – boys; mother – mothers; orphan – orphans; question – questions. Adverb: sometime – sometimes

Bortfall av finalt -d (6)

aroun – around; fin – find; soun – sound; tire – tired; color – colored (uttalas [colord] -ed bortfaller som -d); stab – stabbed (uttalas [stabd] -bed bortfaller som -d)

Bortfall av finalt -t (5)

vagran – vagrant (2); ain – aint; nex – next; star – start

Sammandragningar (3)

wanna – want to; kinda – kind of; lotta – lot of

Assimileringar (1)

twenny – twenty

Bortfall av tredjepersons -s (3)

(she) say[s]; (the Head Orphan) stop[s] showin; (some cat) steal[s]

Hyperkorrigering (1)

peoples – people

Övriga sätt att markera uttal (13)

cawmniss – communist (4); flo'walk – floorwalker (2); po-lice – police (2); 'cause – because (2); chariddy – charity; crooker – crooked; axing – asking

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (31)

Bortfall av hjälpverb “be” (10)

she [is] operatin; they [is] somethin crooker in the air; they [is] somethin wron; what [is] goin on; I [am] tire of; I [was] standin aroun; that flo'walk [was] a cawmniss; what kinda wage peoples [are] offerin; if you [are] colored; it [is] better

Bortfall av modalverb “would” (4)

I [would] like (2); I [would] call a po-lice cawmniss; my ass [would] be in Angola

Bortfall av hjälpverb “have” (1)

like she [had] been stab

Övriga bortfall (3)

[and] sit aroun drinkin; some cat steal a bag of cashews [and?] out the ‘Nut House’ star screamin; plenty [of] question

-ing-form istället för presens (5)

(a po-lice mother) draggin – drags (2); (they) gettin – get; (a flo'walk) grabbin – grabs; (nobody) findin – finds; (them orphan) payin – pay

“They” för “there” (3)
they [is] – there [is] (3)

“Them” för “those” (3)
them mother – those mothers; them cashew – those cashews; them orphan – those orphans

“Me” för “myself” (1)
I want me a air condition – I want myself an air condition

Överanvändning av artikel “a” (1)
a air condition – an air condition

I det analyserade materialet finns ett flertal lexikala markörer då Burma Jones flitigt utnyttjar sitt säregna ordförråd, bestående av såväl svordomar (*mean motherfucker, ass, shit*) som olika slanguttryck (*cat* och *mother* för personer och *Angola* för 'fängelse'). Dessutom inskjuter han ofta *Whoa!*, *Shit!* och *Ooo-wee!* eller *Ooo-woo!* emellan sina utsagor. De avvikande slanguttrycken och utropen skapar en skarp kontrast mellan Jones och flertalet av de andra karaktärerna. Slanguttrycken skulle kunna markera Jones sociolekt eller hans grupptillhörighet. Eventuellt är också hans frekventa svärande något som bottnar i hans sociala status eller språkliga umgänge.

Vad gäller grafiska och morfosyntaktiska markörer finns en generell tendens i Burma Jones kod till bortfall av ändelser på ord och även hela ord i form av hjälp- och modalverb. Överlag skrivs många av hans ord utan finala –g (*wron*), finala –t (*nex*), finala –d (*aroun, fin*) och finala –s (*sometime*) för att markera hans säregna uttal. Jones tappar finala –s såväl i plural av substantiv (*orphan[s]*), vilket också hyperkorrigeras (*peoples*), som i tredjepersonsverb (*some cat steal[s]*). En typ av bortfall av finalt –g syns också i att ord med –ing-ändelse mer eller mindre genomgående skrivs med –in-ändelse, både för verb (*grabbin, draggin, gettin*) och för ord av andra ordklasser (*somethin*). Jones användning av –in istället för –ing-ändelse blir extra tydligt i och med att han också överanvänder –ing-formen av olika verb istället för presens-formen (*a flo'walk grabbin (grabs) me*). Jones tappar ibland hela ord, särskilt hjälpverbet *be* (*what [is] goin on, it [is] better*) men även hjälpverbet *have* (*she [had] been stab*) och även modalverbet *would* (*I [would] like*). Dessa och andra bortfall av ändelser och ord medverkar eventuellt till att Jones kod inger ett lite slarvigt intryck, vilket tillsammans med uttalsmarkerande stavningar (som i *cawmniss*) troligen är menat att markera en bred sydstatsdialekt. Särskilt uttalet av –in av –ing-ändelser är ett drag hos just den lokala dialekten i New Orleans (*Wikipedia – Yat dialect*).

Förutom de många bortfallen av ändelser och ord så utmärker sig Jones kod genom flitig användning av stavningar och syntax som på något vis avviker från standardspråket. Bland annat markeras Jones speciella uttal av olika ord genom stavningen (*cawmniss*, *twenny*, *police*). Hans säregna ordförråd syns också till viss del i hur han använder sina formord. Han använder exempelvis *them* istället för *those* (*them orphan[s]*) och *they* istället för *there* (*they [is]*). Hans avvikande uttal och syntax tillsammans med hans många bortfall av ändelser och ord kan sammantaget vara ett tecken på Jones låga utbildningsnivå då hans kod verkar mer talspråklig än skriftspråklig. Men de många kodmarkörerna kan också markera hans låga sociala status, då dialektala drag ofta är bredare och vanligare i de lägre sociala skikten (Einarsson 2004:146–147). Många av dragen i hans kod skulle kunna ses som ”fula” (såsom uttal och bortfall av hjälpverb), vilket ytterligare visar på hans låga status (jämför med Andersson 2004:66).

Men Burma Jones kod påverkas också av hans etniska sociala grupp. I exempel (6) nedan kan man se Jones samtala med två andra afroamerikaner, vars koder har samma typer av kodmarkörer som Jones:

(6)

“You know, man,” Mr. Watson whispered. “Like the maid ain bein paid enough to throw too much pepper in the soup by accident. Like the parkin lot attendant takin too much crap skid on some oil and crash a car into the fence.”

“Whoa!” Jones said. “Like the boy workin in the supermarket suddenly get slippery fingers and drop a dozen aigs on the floor cause he ain been pay overtime. Hey!”

“Now you got it.”

“We really plannin *big* sabotage,” the other man at the bar said, breaking his silence. “We havin a big demonstration where I work.”

(KT 114-115)

De andra afroamerikanerna i dialogen har liknande bortfall av ändelser (*ain*, *plannin*) och hjälpverb (*we [are] havin*) och samma användning av –in-ändelser istället för –ing-ändelser (*bein*, *takin*). Jones kod är därmed färgad av hans etniska grupptillhörighet, tillsammans med hans låga utbildning och sociala status. Jones verkar samtidigt inte mildra sitt sätt att uttrycka sig bland främmande människor, så han bär sin grupptillhörighet stolt och kanske är hans kod till och med en liten revolt mot övriga världen.

5.1.2 Burma Jones i MT

Även i den svenska översättningen har Burma Jones en mycket talspråklig och pratig kod som på flera sätt avviker från standardkoden. Liksom hos källtexten finns bland de 283 analyserade orden ett flertal lexikala markörer (24) hos Burma Jones (även här fler än hos än

hos Mrs. Reilly och Ignatius). Förhållandevis få (8) morfosyntaktiska markörer har hittats i översättningen, samtidigt som många fler grafiska markörer (89) har hittats. Översättaren har med andra ord valt att arbeta mycket mer på den grafiska nivån än vad originalförfattaren gjort. Nedan listas de kodmarkörer som hittats.

LEXIKALA MARKÖRER (24)

Utrop: ojvoj (3); tjosan. Svordomar: fan (2); jävla. Slang/Vardagliga former: snut (2); (varuhus)snok (2); Angola; apan Lee; bira; fanstyg; häcken; inte en rövare; potatisgris; pottrötterna; pröjs; på direkten; snacka; snubbe; som en torsk

GRAFISKA MARKÖRER (89)

Uttalslättnader/Accepterade informella stavningar (18)

mej – mig (4); nåt – något (4); nån – någon (4); sej – sig (2); dom – de; nånstans – någonstans; nåra – några; sen – sedan

Eye dialect/Icke accepterade stavningar (39)

å – och (10); ja – jag (9); e – är (9); eftermiddas – eftermiddags; de – det (4); me – med (3); å – som (2); å – att

Assimileringar (3)

ibland – ibland; plötslit – plötsligt; villa – vilja

Bortfall av finalt –t (1)

högsta hönse – högsta hönset

Ändring av ändelser och ändelsevokaler (3)

barna – barnen; masser – massor; tjuge – tjugo

Övriga sätt att markera talspråkligt uttal (9)

Sammandragningar: luftkondinering – luftkonditionering. Övriga: kâmeniss – kommunist; verklien – verkligen (4)

Sammandragningar över ordgränser –

Sammandrag där andra ordet börjar på d- (9): närom – när de (2); vare – vad det (2); förom – för de; varom – vad de; gerom – ge dem; ere – är det; dykere – dyker det. Sammandrag med andra ord (1): åsså – och så. Enklitiska pronomen (1): i'na – i henne

Pluralisering av “där” (3)

dära – där (4)

Verbmorfologi (5)

Bortfall av preteritumändelser: hitta – hittade; va – var. Bortfall av supinumändelser: fråga – frågat. Bortfall av presensändelser: börja – börjar. Bortfall av infinitivändelser: va – vara

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (8)

Bortfall av “att” i att-sats (3)

för [att] ja har fråga; jag tror [att] den dära snoken va kâmeniss; ibland tror ja [att] de e bättre

Bortfall av formellt subjekt (1)

[det] låter verklien som

Berättande presens (1)

i eftermiddas står ja – i eftermiddags stod jag/I eftermiddags när jag står/stod

Efterställt genitiv (1)

häcken min – min häck

Även den svenske Burma Jones har ett mycket eget och utpräglat ordförråd, bestående av svordomar (*fan, jävla*) och slangord (*snut, pottrötter, pröjs, snubbe*). Och som i KT används utropsord (*Ojvoj!, Tjosan!*) mellan flera av utsagorna. Eventuellt har Burma Jones i MT ett ordförråd som i större grad antyder social status och i mindre grad antyder en viss grupptillhörighet, som i KT. Kanske beror detta på att det inte finns några direkta motsvarande språkliga gemenskaper mellan de båda språken och att översättaren därför tvingats att generalisera Jones kod.

Gällande de grafiska och morfosyntaktiska markörerna markerar de generellt det ytterst talspråkliga i Jones kod. Översättaren använder informella men accepterade stavningar och uttalslätnader på pronomen (*mej, sej, dom*) och ord av andra ordklasser (*sen*) samt andra mindre accepterade eye dialect-stavningar (*å* för *och* och *att* och *som*, *e* för *är*). Som i KT förekommer det vissa bortfall och ändringar av ändelser och formord i Burma Jones kod. Bland annat kan Jones tappa preteritum- och supinum-ändelser på verb (*hitta[de], fråga[t]*) och vokalljuden i olika ändelser kan ibland ändras (*masser*). Och även om Jones bortfall av formord inte är lika systematiska och frekventa som i KT, så händer det att han tappar *att* i att-satser (*för [att] ja har fråga*) och formella subjekt i fundamentet ([det] *låter verklien som*) i det analyserade texturvalet. Dessa talspråkliga stavningar och bortfall bidrar till att ge svenske Jones en mycket talspråkspräglad, pratig kod, eventuellt ett tecken på bristande utbildning.

En av de mer framträdande markörtyperna i Jones kod är annars de sammandragna formerna där två ord dras samman över ordgränsen. Framför allt sker detta när det andra ordet börjar på ett d-, som i *närom (när de)*, *ere (är det)* och *gerom (ge dem)*. Men också andra sammandragna former förekommer, bland annat enklitiska pronomen (*i'na*). Dessa sammandragna former är mycket distinkta för Jones och står ut jämfört med de andra karaktärerna i boken. Översättningens kodmarkörer kan troligen inte fånga Jones afroamerikanska grupptillhörighet även om de sammandragna formerna skapar en egen liten personlig språksfär där Jones hör hemma. Det kan anmärkas att andra afroamerikanska karaktärer i MT också använder dessa sammandragna former, vilket förstärker intrycket av att

det är ett drag som tillhör en viss grupp. Men man kan ändå fråga sig om resultatet är helt trovärdigt då afroamerikanske Jones delvis förlorar sin väldigt markerade etnicitet från KT.

5.2 Mrs. Reilly

Mrs. Reillys har en kod som inte avviker lika mycket från standardspråket som Burma Jones kod. Vissa av Mrs. Reillys kodmarkörer syns dessutom hos många av de övriga karaktärerna i bokens New Orleans.

5.2.1 Mrs. Reilly i KT

I de 255 analyserade orden av Mrs. Reillys dialog hittades inte några lexikala markörer som avviker från den tänkta standardkoden. Däremot förekommer i KT ett lika stort antal grafiska som morfosyntaktiska markörer (11 och 11), vilka listas nedan.

GRAFISKA MARKÖRER (11)

Sammandragningar över ordgränser – (8)

Sammandrag med "have": woulda – would have (3); musta – must have. Sammandrag med "to": hasta – has to; gotta – got to; oughta – ought to. Sammandrag med "of": outta – out of

Övriga grafiska markörer (3)

arthritis – arthritis; grammaw – grandma/grandmother; wisht – wished.

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (11)

Bortfall av hjälpverb "have" (3)

I [have] got terrible arthritis; I [have] been good; you [have] been nasty

Bortfall av hjälpverb "be" (2)

they [are] all operated; me and Mr. Mancuso here [are] just having some coffee

Dubbel negation (2)

I wouldn't eat nothing – I wouldn't eat anything; you don't care about nothing – you don't care about anything

Tredje person för andra person (1)

while you was waiting for me – while you were waiting

"They" för "there" (1)

they's bread – there is bread

"Them" för "those" (1)

them dirty wagons – those dirty wagons

"You" för "yourself" (1)

open you a can of peas – open (yourself) a can of peas

I KT används en del eye dialect-liknande stavningar på olika ord för att markera Mrs. Reillys särskilda uttal. Två exempel är *grammaw* för *grandma* och stavningen *arthritis* av *arthritis*.

Detta kan vara ett sätt att markera att hon har svårt att korrekt uttala vissa svåra ord som hon kanske inte har så stor erfarenhet med, eller som hon kanske bara hört men inte sett i skrift. Det skulle kunna vara ett sociolektdrag, då andra karaktärer med liknande social status har liknande eye dialect-stavningar. Hos Mrs. Reillys väninna Santa Battaglia förekommer exempelvis också *arthuritis*-stavningen av *arthritis*.

En av Mrs. Reillys mer frekventa typer av kodmarkörer är annars tendensen att dra samman vissa ord över ordgränserna. I det analyserade urvalet dras vissa modalverb ihop med hjälpverbet *have* (*musta* för *must have*, *woulda* för *would have*), men annars dras orden ihop över ordgränser där prepositionerna *to* och *of* förekommer (*oughta* för *ought to* och *outta* för *out of*). Denna typ av kodmarkör förekommer hos de flesta karaktärer i boken.

Mrs. Reillys kod avviker också något från standardkoden i syntaxen. Bland annat bortfaller ofta hjälpverbet *have* (*you [have] been nasty all afternoon*) och ibland också hjälpverbet *be* (*me and Mrs. Mancuso here [are] just having coffee*). Som hos Burma Jones används vissa pronomen på ett avvikande vis. Exempelvis används *they* istället för *there* (*they's bread in the ice box*), och *them* används istället för *those* (*them wagons*). Ibland används dessutom dubbel negation (*I wouldn't eat nothing*). Bortfallen, pronomenanvändningen och den dubbla negationen ger intrycket av en lågutbildad person som kanske inte har sett så mycket av världen. Detta intryck förstärks av eye dialect-stavningarna av de svåra orden.

5.2.2 Mrs. Reilly i MT

I översättningen verkar Mrs. Reilly ha en mer (frekvent) markerad kod än i KT. Och liksom för Burma Jones markeras Mrs. Reillys kod med fler grafiska markörer i MT än i KT. Bland de 279 ord som analyserats så hittades inga lexikala markörer och ytterst få morfosyntaktiska markörer (endast 2). Däremot hittades ett stort antal grafiska markörer (61), nästan tre gånger fler än i KT. Nedan listas de olika kodmarkörerna.

GRAFISKA MARKÖRER (61)

Uttalslättnader/Accepterade informella stavningar (17)

dej – dig (6); dom – de (4); mej – mig (3); nåt – något (2); sån – sådan; sen – sedan; nånting – någonting

Eye dialect/Icke accepterade stavningar (28)

ja – jag (14); å – och (6); de - det (4); lortia – lortiga; mens – medan; me – med; e – är

Assimileringar (3)

tiningarna – tidningarna; vicken – vilken; hemst – hemskt

Övriga sätt att markera talspråkligt uttal (1)

remmatism – reumatism

Bortfall av finalt –t (1)

inge – inget

Hyperkorrigering (1)

livsförsäkring – livförsäkring

-er-ändelse på –or-plural (2)

soper – sopor; ärter – ärtor

Bortfall av supinumändelse (3)

låti – låtit; sutti – suttit; vari – varit

Bortfall av preteritum-ändelse (2)

spendera – spenderade; vänta – väntade

Övrig verbmorfologi (1)

vart – varit

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (2)

Bortfall av ”att” i att-sats (1)

ja önskar [att] ja hade låti Angelo ta me honom

Perfekt istället för att-sats (1)

sen dess har han inge annat gjort än legat hemma – sedan dess har han inget annat gjort än att ligga hemma

Liksom i KT används i MT en del eye dialect-stavning för att markera Mrs. Reillys uttal. Bland annat markeras ett talspråkligt uttal på såväl funktionella ord (som *å* för *och*, *mens* för *medan*) som innehållsord (*tingarna*). Dessutom används mer informellt accepterade stavningar på bland annat pronomen och adverb för att markera uttalslättnader (*mej*, *sen*). Och liksom i KT markeras Mrs. Reillys avvikande uttal i MT på många av de svåra orden (som *remmatism* istället för *reumatism*). Svenska Mrs. Reilly skildras alltså också som att hon har samma problem att uttala svåra ord, som hon kanske bara hört och inte sett i skrift, som Mrs. Reilly i KT.

Med eye dialect-stavningarna och de talspråksmarkerande stavningarna inger Mrs. Reillys kod ett väldigt talspråkligt intryck. Detta förstärks av att vissa verbändelser tappas, ofta preteritum- (*hitta*[de]) och supinum-ändelser (*låti*[t], *sutti*[t]), och av att vissa pluraländelser ändras, exempelvis används –er-ändelser på substantiv med –or-plural (*soper*). Detta speglar till viss del de bortfall av hjälpverb som förekommer hos Mrs. Reilly i KT. Stavningarna och de tappade och ändrade ändelserna verkar markera ett uttal som rättar sig mer efter språkets

talspråkliga form än dess skriftspråkliga form, vilket skulle kunna peka på Mrs. Reillys bristande utbildning.

Översättaren har i MT använt många fler kodmarkörer än författaren i KT. Eventuellt är detta en kompensation för att Mrs. Reillys morfosyntaktiska markörer inte alltid kan överföras direkt, då exempelvis bortfallen av hjälpverben *have* och *be* saknar direkta motsvarigheter (men delvis kan skildras i form av tappade verbändelser). I översättningen är det alltså snarare Mrs. Reillys uttal som står i fokus, medan hennes kod i KT till lika delar speglar avvikande uttal, särskilt på svåra ord, som avvikande syntax. I båda fallen så skildras dock en kvinna med låg utbildning och låg skrivvana som till synes uttalar ord som hon hör dem och inte som de skrivs.

5.3 Ignatius

Ignatius kod avviker egentligen inte från standardkoden, och definitivt inte på samma sätt som Burma Jones och Mrs. Reillys koder gör det, utan markeras i huvudsak genom Ignatius bildade ordförråd och skriftspråkliga framtoning.

5.3.1 Ignatius i KT

Ignatius kodmarkörer är något svårare att peka ut då de skillnader som finns är subtila och rör sig om skillnader i stilnivå än om brott mot stavnings- och syntaxregler. Av de 233 analyserande orden hittades mestadels lexikala kodmarkörer (11). Enbart ett mycket litet antal morfosyntaktiska markörer (1) hittades, och även dessa morfosyntaktiska markörer är tveksamma exempel. De hittade kodmarkörerna listas nedan.

LEXIKALA MARKÖRER (11)

below par; degenerate uses; kindly; molesting; momentarily deranged; nauseate; perverse; respiratory system; sacrilegious; waif; wayward bus

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (1)

Komplicerad syntax (1)

do you mean to tell me – are you telling me

Ignatius kod kännetecknas som sagt till stor del av hans personliga ordförråd. Han har en tendens att använda lite arkaiskt klingande ord, såsom *sacrilegiuos* och *waif*, och han använder också väldigt formella ord istället för mer vanligt förekommande och mer vardagliga ord. Ignatius säger exempelvis [it] *nauseates me* istället för det mer vardagliga [it] *sickens me* (även om det förstås kan finnas subtila semantiska skillnader uttrycken emellan).

Överlag skapar Ignatius ordförråd intrycket av att han använder ett lite mer formellt register än vad som krävs, särskilt med tanke på att många av bokens situationer är informella.

Ignatius tendens att vara mer formell än situationen kräver syns också till viss del i hans syntax. Ibland händer det att satserna ”lindas in” i ytterligare satser och därmed uttrycks mer komplicerat än vad som krävs. Exempelvis frågar Ignatius sin mor *do you mean to tell me* istället för det enklare *are you telling me* (men återigen kan det förstås också finnas väldigt subtila skillnader i mening mellan de båda alternativen). Här syns eventuellt en strävan att markera en skillnad i intellekt/utbildning som Ignatius uppfattar mellan sig själv och andra karaktärer runt honom.

Intressant hos Ignatius kod är att icke sammandragna former används oftare än sammandragna former i det analyserade urvalet. I urvalet används nio icke sammandragna former jämfört med tre sammandragna former, vilka listas nedan:

Icke sammandragna former (9)

I am (3); I will not (2); he will; it is; that is; you are

Sammandragna former (3)

don't (2); aren't

Dessa icke sammandragna former medverkar till att ge Ignatius kod en mycket skriftspråklig prägel. Denna skriftspråklighet förstärks av hans höga register. Han framställs nästan som överkorrekt då han ställs emot de övriga karaktärernas talspråkliga koder. Och i relation till Englund Dimitrovas skala (Tabell 1 i 3.3.1) verkar Ignatius nästan befinna sig ”till höger” om Englund Dimitrovas ytterlighet ”Markerat skriftspråk” i och med att Ignatius kod är ett nästan överdrivet markerat skriftspråk. Genom användningen av denna mycket skriftspråklig kod avviker Ignatius från de flesta andra karaktärer i boken, vilket befäster Ignatius självupplevda (och kanske självvalda) utanförskap.

5.3.2 Ignatius i MT

Liksom i KT har Ignatius i översättningen ett säreget ordförråd och saknar tydliga morfosyntaktiska kodmarkörer. Bland de 246 ord som analyserats hittades liksom i KT mestadels lexikala kodmarkörer (11). Men ett par grafiska markörer (9) hittades också, vilket skiljer sig från KT (såvida man inte räknar användningen i KT av icke sammandragna former som en grafisk markör). Kodmarkörerna för Ignatius i MT listas nedan.

LEXIKALA MARKÖRER (11)

antasta; degenererade påfund; farsoter; helgerån; nycker; olycksbarn; pervers; respiratoriska system; under pari; vanära

GRAFISKA MARKÖRER (9)

Uttalslättnader/Accepterade informella stavningar (9)

mej – mig (4); dej – dig (2); dom – de/dem (2); sen – sedan

MORFOSYNTAKTISKA MARKÖRER (1)

Optativ form (1)

himlen vete

Måltextens Ignatius har ett personligt ordförråd med samma höga register som i KT. I översättningen används lite arkaiska ord (*farsoter*, *olycksbarn*) och formella ord (*antasta*), på samma sätt som i KT. Dessutom används i översättningen ibland lite ålderdomliga verbformer. I texturvalet används exempelvis optativ av 'veta' i *himlen vete*.

I det analyserade urvalet har annars inga tendenser till avvikande, överkomplicerad eller överkorrekt syntax hittats. I svenskan finns nog ingen direkt motsvarighet till engelskans skillnad mellan icke sammandragna *I am* och sammandragna *I'm*, så detta drag i engelskspråkige Ignatius kod kan inte överföras direkt i översättningen. Kanske hade översättaren här kunnat kompensera för förlusten av distinktionen mellan *I am* och *I'm* och använda mer skriftspråkliga stavningar av exempelvis pronomen, som *mig* och *dem*. I översättningen använder Ignatius dock samma uttalslättnader för att markera talspråkligt uttal på pronomen (*mej*, *dom*) och andra ord (*sen*) som de övriga karaktärerna i boken. Svenske Ignatius kod får därmed ett mer talspråkligt uttryck jämfört med det markerade skriftspråket i KT.

Ett potentiellt problem med Ignatius användning av uttalslättnader är att det kan ändra karaktäriseringen av honom i MT. Liksom i KT använder svenske Ignatius formella ord och verbformer för att skilja mellan sig själv och de med (enligt honom) lägre intelligens/utbildning. Han försöker framstå som "bättre" och "finare". Men i MT blir han något av en hycklare då hans delvis talspråksfärgade kod avslöjar honom för att vara som alla andra. Kontrasten mellan Ignatius och hans omvärld känns mindre stark i MT än vad den gör i KT, där den skriftspråkliga prägeln är större.

Diskussion

Enligt analysen av kodmarkörerna i KT och MT så stämmer till viss del det Englund Dimitrova säger om att det oftast är bland de lexikala markörerna där det överlappar mest mellan KT och MT (2001:14). De lexikala markörerna i KT har för det mesta överförts helt. Om en av de analyserade karaktärerna använder en lexikal markör för att säga något i KT använder de som oftast en liknande lexikal markör även i MT. Här är visserligen Jones något av ett undantag då hans kod har fler lexikala markörer i MT än i KT.

Däremot har fler kodmarkörer hittats i det översatta texturvalet än i urvalet från originaltexten. Detta talar för att översättaren inte försökt att normalisera koderna, något som skulle ha lett till färre kodmarkörer i MT (jämför Englund Dimitrova 2001:14). Överlag hittades fler grafiska markörer i MT-urvalet än i KT-urvalet, som istället hade fler morfosyntaktiska markörer. Som redan spekulerats kan denna skillnad i antal och typer av kodmarkörer bero på översättarens strävan att kompensera för sådana morfosyntaktiska konstruktioner i KT som inte kan direktöverföras och som därför kan behöva uttryckas på annat vis. Exempelvis kan effekten i KT då Mrs. Reilly tappar hjälpverbet *have* i *you [have] been* eventuellt bibehållas genom att i MT använda en grafisk markör på supinum-formen i *du har var[i]t*.

Det kan förstås också röra sig om en kulturskillnad i hur man markerar kod i engelskspråkig respektive svensk litteratur. Kanske är det vanligare, och därför mer naturligt, för en engelskspråkig författare att markera en avvikande kod genom morfosyntax medan det för en svensk författare är mer naturligt att markera kod grafiskt. På grund av utrymmesbrist kan detta perspektiv inte utforskas närmare, men det är värt att ha i åtanke när man studerar de stora skillnaderna mellan antalet grafiska och morfosyntaktiska markörer i KT och MT.

Efter analysen av de tre karaktärernas kodmarkörer i KT och MT verkar det annars som om översättaren har valt att inte normalisera särskilt mycket utan istället ligga väldigt nära originalet, i varje fall gällande karaktärernas koder, och försöka hitta motsvarande kodmarkörer där det gått och manipulerat fram nya kodmarkörer där så behövts. Översättaren har generellt sett inte rört sig särskilt mycket ”åt höger” på Englund Dimitrovaskala (Tabell 1 i 3.3.1); ofta har originaltextens socialt markerade språk också förblivit ett socialt markerat

språk även i MT. Eventuellt har översättaren till och med rört sig något ”åt vänster” på Englund Dimitrovas skala gällande Ignatius, då Ignatius markerade skriftspråk från KT har blivit mer talspråkligt präglat i MT.

Översättningen av *A Confederacy of Dunces* verkar alltså inte ha följt ”the law of growing normalization” eller tendensen att ha färre kodmarkörer i översättningen än i originaltexten (jämför Englund Dimitrova 2001:14). Men det är ett enskilt verk och det faktum att översättningen inte följer de vanligaste normaliseringstendenserna kan bero på översättarens specifika strategier eller på någon annan faktor. Kanske skulle analyser av kodväxling i andra översatta litterära verk stödja Englund Dimitrovas och Tourys teorier, vilket skulle göra *A Confederacy of Dunces* till ett undantag gällande översättning av kodväxling.

När man markerar kod i litterär text måste man samtidigt vara försiktig, som Berthele påpekar (2000:592), med att framställa karaktärer som ”different” eller ”deficient”. I såväl KT som MT används ganska många kodmarkörer för att markera karaktärernas koder, och många av markörerna kan ge intrycket av att karaktärerna har låg bildning och/eller social status. De många kodmarkörerna tenderar därmed eventuellt att karaktärisera dessa karaktärer som ”deficient” snarare än ”different”. Men eventuellt är detta ett medvetet författarval då Ignatius med sin mer korrekta kod framhävs som ensam i en värld fylld av ”deficient dunces”, en värld av dumskallar.

Överlag verkar översättarens strategi, att ligga nära och använda manipulation och ekvivalenter för att markera karaktärernas koder, lyckad. Kompensationen med grafiska markörer av det som förlorats morfosyntaktiskt lyckas för det mesta fånga den effekt som kodmarkörerna haft på karaktäriseringen i KT. Även om Burma Jones aldrig kan bli en svensk afroamerikan, så förblir han en ”snubbe” med låg social status och ett mycket personligt ordförråd, liksom Mrs. Reilly förblir en lågutbildad äldre kvinna som kanske inte sett så mycket av världen. Det är endast Ignatius karaktär som subtilt påverkas mellan KT och MT, då KT:s skriftspråkliga, nästan predikande Ignatius blir en något hycklande (men kanske mer mänsklig) Ignatius på svenska.

Sammanfattning

Med den här uppsatsen ville jag undersöka hur den litterära kodväxlingen fungerade i ett engelskspråkigt litterärt verk och därpå överfördes i en översättning, genom att studera hur olika fiktiva karaktärers koder markerades. Jag ville försöka se om överföringen av de fiktiva karaktärernas koder kunde påverka karaktäriseringen. Jag begränsade mig till tre karaktärer och valde ut runt 250 ord dialog per språk för varje karaktär och plockade ut de kodmarkörer som markerade karaktärernas koder. Därpå analyserade jag texturvalet och försökte hitta mönster och tendenser. Jag fann att lexikala markörer ofta förekom mer eller mindre direktöverförda i översättningen. Däremot användes ofta fler morfosyntaktiska markörer i KT än i MT, vilket kan bero på att vissa av konstruktionerna i KT saknar direkta motsvarigheter i svenskan. I översättningen användes istället fler grafiska markörer, inte sällan för att troligtvis kompensera för förlusten av vissa av de morfosyntaktiska markörerna. Jag drog slutsatsen att översättaren mer eller mindre legat nära originaltexten och inte använt sig av normaliseringsstrategier utan snarare använt sig av ekvivalenta kodmarkörer och nyskapade kodmarkörer för att fånga karaktärernas koder. Denna strategi har varit överlag lyckad och de fiktiva karaktärernas koder har haft väldigt likartade effekter på karaktäriseringen i originaltext och översättning, med undantag av en karaktär vars markerat skriftspråkliga kod i originaltexten blivit mer talspråklig i översättningen och därmed påverkat gestaltningen av karaktären. Undersökningen har visat vilken roll litterär kodväxling kan spela för ett verk, men också visat hur svårt det kan vara att få till en översättning när även de minsta kodmarkörerna kan göra en stor skillnad.

Källor

Primärlitteratur

Toole, John K. (1980) *A Confederacy of Dunces*. London: Penguin Classics.

Toole, John K. (1982) *Dumskallarnas Sammansvärjning*. Stockholm: En bok för alla.

Sekundärlitteratur

Andersson, Lars-Gunnar. (2004). *Fult språk – Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlssons.

Azavedo, Milton M. (1998). Orality in Translation: Literary Dialect from English into Spanish and Catalan. *Sintagma 10*, 7-43.

Bakhtin, Mikhail. (1981): Discourse in the novel. I Emerson, Caryl & Holquist, Michael (övers.), *The Dialogic Imagination. Four essays*. Austin: University of Texas Press. 301-331.

Berthele, Raphael. (2000). Translating African-American Vernacular English into German: The problem of Jim in Mark Twain's Huckleberry Finn. *Journal of Sociolinguistics 4*(4), 588-613.

Brett, David. (2009). Eye dialect: Translating the untranslatable. *AnnalSS 6, 2009. Lost in Translation. Testi e culture allo specchio*, 49-62.

Einarsson, Jan. (2004). *Språksociologi*. 1:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Englund Dimitrova, Birgitta. (1997). Translation of Dialect in Fictional Prose – Vilhelm Moberg in Russian and English as a Case in Point. I *Norm, variation and change in language proceedings of the centenary meeting of the Nyfilologiska sällskapet Nedre Manilla 22-33 March 1996*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. 49-65.

Englund Dimitrova, Birgitta. (2001). En smålänning i engelsk och fransk skepnad – om översättning av dialekt i skönlitteratur. I Slotte, Peter; Lehti-Eklund, Hanna (utg), *Folkmålsstudier 40*. Helsingfors: Universitetsstryckeriet. 9-27.

Ingo, Rune. (2007). *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur

Lilius, Pirkko. (2001). Litterärt talspråk i original och översättning. I Slotte, Peter; Lehti-Eklund, Hanna (utg.), *Folkmålsstudier 40*. Helsingfors: Universitetsstryckeriet. 55-70.

Morini, Maximiliano.(2006). Norms, Difference, and the Translator: Or, How to Reproduce Double Difference. *RiLUnE – Review of Literatures of the European Union: Traduzione Tradizione? Paths in the European Literary Polysystem 4*, 123-140

- Määttä, Simo K. (2004). Dialect and point of view. The ideology in *The Sound and the Fury* in French. *Target* 16(2), 319-339.
- Norrby, Catrin & Håkansson, Gisela. (2010). *Introduktion till sociolingvistik*. Stockholm: Norstedts.
- Park, Hyeon-Sook. (2004). Kodväxling som fenomen – exemplet svenska-koreanska. I Hyllestam, K och I, Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Upplaga 1:8. Lund: Studentlitteratur. 297-325.
- Sannholm, Raphael. (2008). *Translations of the Caribbean: at words' end? A Study of the Translation of Literary Dialect in "A State of Independence"*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Toury, Gideon. (1995): *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins publishing company.
- Walpole, Jane R. (1974). Eye Dialect in Fictional dialogue. *College Composition and Communication* 25 (2), 191–196.
- Widmark, Gun. (1996). Att manipulera koden. I Josephson, Olle (red.) *Stilstudier*. Uppsala: Hallgren och Fallgren. 46-65.
- Widmark, Gun. (2000). Att manipulera koden. Sara Lidman och modersmålet. I *Boksvenska och talsvenska: ett urval uppsatser samlade till författarens 80-årsdag 31 juli 2000*. Uppsala: Uppsala Universitet. 119-133.

Elektroniska källor

- A Confederacy of Dunces – Reading guide – LitLovers. (Våren 2012).
<http://www.litlovers.com/reading-guides/13-fiction/216-confederacy-of-dunces-toole>
- Einar Heckscher – rebell i översättarvärlden. (Våren 2012).
http://bif.pressinfo.se/index.php?option=com_k2&view=item&id=18:einar-heckscher&Itemid=171
- LIBRIS – sökning WFRF(Heckscher Einar 1938). (Våren 2012)
<http://libris.kb.se/hitlist?q=WFRF%3A%28Heckscher+Einar+1938+%29&d=libris&m=10&p=1&hist=true&noredirect=true>
- Wikipedia– A Confederacy of Dunces(Eng). (Våren 2012).
http://en.wikipedia.org/wiki/A_Confederacy_of_Dunces
- Wikipedia – Yat dialect (Eng). (Våren 2012). http://en.wikipedia.org/wiki/Yat_dialect
- Översättarlexikon – Stiftelsen Natur och Kulturs Översättarpris. (Våren 2012).
http://www.oversattarlexikon.se/artiklar/Stiftelsen_Natur_och_Kulturs_%C3%B6vers%C3%A4ttarpris

BILAGA

– Utdrag ur *Confederacy of Dunces* och *Dumskallarnas Sammansvärjning*

Fetstil – Grafisk markör

Kursiv – Lexikal markör

Understrykning – Morfosyntaktisk markör

[ord inom hakparentes] – bortfallet ord jämfört med tänkt standardkod

(ord inom parentes) – tänkt standardkod

Burma Jones

Confederacy of Dunces, 254 ord

“She [is] operatin somethin with that orphan *crap*, though. As soon as somebody like Lee say (says), ‘**Chariddy**’, you know they [is] *somethin crooker* in the air. And I know they [is] somethin wron **cause** all of a sudden the Head Orphan stop showin (stops showing) up **cause** I’m **axing** plenty [of] question. *Shit!* I [would] like to **fin** out what [is] **goin** on. I [am] tire of **bein** caught in a trap payin me **twenny** dollar a week, workin with a bird as big as a eagle. I **wanna** get someplace, *man*. *Whoa!* I want me a air condition, some color TV, [and] sit around drinkin somethin better than beer.” (114)

“**Cawmniss!** *Ooo-woo*. If I [would] call a **po-lice cawmniss**, my *ass* [would] be in *Angola* right now for sure. I [would] like to call one of them *mother* a **cawmniss**, though. Like this afternoon I [am] standin aroun in Woolsworth and some *cat* steal (steals) a bag of cashew nuts [and the lady] out the ‘Nut House’ star screamin like she [has] been stab. *Hey!* The nex thing, a **flo’walk** grabin (grabs) me, and then a **po-lice mother dragin** (drags) me off. A man **ain** got a chance. *Whoa!*” His lips sucked at the cigarette. “Nobody findin (finds) them cashews on me, but that **po-lice** still dragin (drags) me off. I think that **flo’walk** [was] a **cawmniss**. *Mean motherfucker.*” (13)

“Yeah, and they’s plenty *color boy* turnin vagran, too, when they see what **kinda** wage peoples [are] offerin. Sometime I think if you [are] color, it [is] better to be a vagran.” (62)

“That really soun like Night of Joy **chariddy** when them orphan payin (pay) in a **lotta** money for whatever they gettin (get).” (78)

Dumskallarnas Sammansvärjning, 283 ord

“Hon har **nåt** *fanstyg* för **sej** me den där barhemsskiten i alla fall. Så fort **nån** som *apan* Lee börjar *snacka* om välgörenhet kan man **va** säker på att **de e nåt lurt**. Å **ja** vet att **de e nåt** skumt på gång för plöts**lit** har *Högsta Hönse* **förom** föräldralösa slutat visa **sej** för [att] **ja** har fråga en massa. *Fan!* **Ja** skulle bra gärna **villa** veta **vare e** som pågår. **Ja e** trött på **å** gå där som en *torsk* för tjuge dollar i veckan **å** jobba **me** en fågel som **e** stor som en *jävla* örn. **Ja** vill komma **nånstans**. *Ojvoj!* **Ja** vill ha luft**kondinering** **å** färg-TV **å** sitta **å** dricka **nåt** bättre än *bira*.” (135-137)

“**Kåmeniss!** *Ojvoj*. Om **ja** kallar en *snut* för **kåmeniss**, hamnar *häcken min* på *Angola* på direkten. Fast **ja** skulle gärna skälla **nån** av **dom dära** *pottrötterna* för **kåmeniss**. Som i eftermiddas står **ja** på *Woolsworth* **åsså ere nån snubbe** som snor en påse cashewnötter **å** hon i nötbåset börja skrika som om **nån** hade kört kniven **i’na**. *Tjosan!* Å på direkten **dykere** upp en *varuhussnok* **å** snor **mej å sen** kommer en *potatisgris* **å** drar iväg **me mej**. Man har inte en *rövare*. *Ojvoj!*” Läpparna sög hårt på cigaretten. “Ingen hitta **nåra** nötter på **mej**, men **snuten** drog iväg **me mej** i alla fall. Jag tror [att] den **dära** *snoken va kåmeniss*. *Ful fan*.” (24)

“Visst, **å de e** masser **me** färgade killar som går på *luffen* också, **nårom** ser **vare e** för *pröjs* folk vill **gerom**. **Iblann** tror **ja** [att] **de e** bättre **å** gå på *luffen* ifall man **e** svart.” (78)

“[Det] Låter verk**lien** som välgörenhet från Nattens Nöjen **nårom** **dära** **barnlösa** barna betalar en massa för **varom** nu får.” (96)

Mrs. Reilly

Confederacy of Dunces, 255 ord

”Ignatius **hasta** help me at home,” Mrs. Reilly said. Her initial courage was failing a little, and she began twisting the lute string with the cord on the cake boxes. ”I [have] got terrible **arthritis**.” (6)

“You treat me like garbage. I [have] been good,” Mrs. Reilly sobbed. She turned to Darlene. “I spent all his poor **Grammaw** Reilly’s insurance money to keep him in college for eight years, and since then all he’s done is lay around the house watching television.” (19)

“Look, honey, I put a fire under this stew. Open you a can of peas, and they’s bread in the icebox. I got a cake from German’s, too, but I can’t remember right off where I put it. Take a look around the kitchen. I **gotta** go.” (68)

“No,” Mrs. Reilly said with somewhat beery courage. “Let’s get home. I wouldn’t eat nothing outta one of them dirty wagons anyway. They [are] all operated by a bunch of bums.” (22)

”Wouldn’t that be awful! You’d be all over the papers, Ignatius. The disgrace! You **musta** done something while you was waiting for me, Ignatius. I know you, boy.” (7)

“Ignatius, you **oughta** be ashamed,” Mrs. Reilly said in an angry voice. “Me and Mr. Mancuso here [are] just having some coffee. You [have] been nasty all afternoon. You don’t care where I raise that money. You don’t care if they lock me up. You don’t care about nothing.” (40)

“I **wisht** I **woulda** let Angelo take him away. None of this other stuff **woulda** happened. Ignatius **woulda** been locked up safe in jail.” (175)

Dumskallarnas Sammansvärjning, 279 ord

“Ignatius måste hjälpa **mej** därhemma”, sa Mrs. Reilly. Hennes första karskhet svek henne nu en smula och hon började tvinna ihop lutsträngen med snöret runt kakkartongerna. “**Ja** har **sån** hemsk **remmatism.**” (16)

“Du behandlar **mej** som soper. **Ja** har **vari** snäll mot **dej**”, snyftade Mrs. Reilly. Hon vände sig till Darlene. “**Ja** spendera hela stackars farmor Reillys **livsförsäkring** på att låta honom gå på college i åtta år **å sen** dess har han **inge** annat gjort än legat hemma å titta på TV.” (31)

“Hör du, raring, **ja** har satt den här stuvningen på värmning. Öppna en burk ärter, **å de** finns bröd i kylen. **Ja** har en bit kaka från Tyskens affär också, fast **ja** kan inte komma på just nu var **ja** har gjort av den. Titta runt här i köket. **Ja** måste gå nu.” (85)

“Nej minsann”, sa Mrs. Reilly med öldoftande kurage. “Vi går hem. **Ja** skulle aldrig drömma om att äta **nåt** som kom från **dom** där **lortia** vagnarna. **De e** alltid luffare som sköter **dom.**” (34)

“**De** vore ju **hemst!** **Tiningarna** skulle vara fulla av **dej**, Ignatius. Vicken skam! Du måste ha gjort **nåt mens** du **vänta** på mig, Ignatius. **Ja** känner **dej** nog, pojke.” (18)

“Ignatius, du borde skämmas”, sa Mrs. Reilly argt. “**Ja å** Mr. Mancuso här håller på **å** dricker kaffe. Du har **vart** elak hela eftermiddan. Du bryr **dej** inte om var **ja** ska få tag på **dom** där pengarna. Du bryr **dej** inte om ifall **dom** sätter **mej** på cellen. Du bryr **dej** inte om **nånting.**” (53)

“**Ja** önskar [att] **ja** hade låti Angelo ta **me** honom. Då hade inget av allt **de** andra hänt. Då hade Ignatius **sutti** inlåst säkert å bra i fängelset.” (205)

Ignatius J. Reilly

Confederacy of Dunces, 233 ord

“Please. Don’t talk about it anymore. The whole business is *sacrilegious*. Goodness knows what *degenerate* uses he will find for that hat. Do you have the fifteen dollars on you?” (21)

“I refuse to ‘look up’. Optimism *nauseates* me. It is *perverse*. Since man’s fall, his proper position in the universe has been one of misery.” (52)

“That is none of your business, you *waif*. Why aren’t you in school? Kindly stop molesting me. Anyway, I have no change.” (140)

“Please blow your smoke elsewhere. My *respiratory* system, unfortunately, is *below par*. I suspect that I am the result of particularly weak conception on the part of my father. His sperm was probably emitted in a rather offhand manner.” (253)

“Do you mean to tell me that they claim that that *wayward* bus did not hit me?” he asked angrily. “The very first comment is a lie. Contact Public Service. We must sue.” (289)

“I don’t know what is happening to you, Mother, but I suspect that you are *momentarily deranged*. Now that I think of it, I am too frightened to open the door. You may have a knife or a broken wine bottle.” (41)

“I will not wear that paper cap! I am not going to die of pneumonia while playing this little game for you. Plunge the fork into my vital organs, if you wish. I will not wear that cap. Death before dishonor and disease.” (137)

Dumskallarnas Sammansvärjning, 246 ord

“Snälla du. Tala inte mer om saken. Hela affären är rena *helgerånet*. Himlen vete vilka *degenererade* påfund [som] den där hatten kommer att användas till. Har du pengarna på **dej**?” (33)

“Jag vägrar befatta mig med någon som helst ‘solig sida’. Optimism äcklar mej. Den är *pervers*. Ända **sen** människan föll har hennes sanna situation i universum varit olyckan.” (67)

“Det har ni inget med att göra, *olycksbarn*. Varför är ni inte i skolan? Var vänlig upphör med att antasta mej. Hur som helst har jag ingen växel.” (166)

“Kan ni vara vänlig och blåsa er rök åt något annat håll. Mitt *respiratoriska system* är tyvärr *under pari*. Jag befarar att jag är resultatet av en ovanligt klen avlelse vad min far beträffar. Hans sperma avgavs troligen i ganska förströdd stämning.” (293)

“Menar du att **dom** påstår att den där bortkomna bussen inte körde på **mej**?” frågade han ilsket. “Redan den första kommentaren är lögn. Kontakta rättshjälpen. Vi måste stämma **dom**.” (332)

“Jag vet inte vad det tar åt **dej**, mamma, men jag fruktar att du är tillfälligt från dina sinnen. När jag tänker på saken skrämmar du **mej** så att jag inte vågar öppna dörren. Du kanske har en kniv eller en avslagen vinflaska.” (54)

“Jag tar inte på **mej** den där pappersmössan! Jag tänker inte gå och dö i lunginflammation för att tillfredställa era *nycker*. Kör in gaffeln i mina vitala organ bara, om ni så önskar. Jag tar inte på mej den där mössan. Hellre döden än *vanära* och *farsoter*.” (163)